

Sygn. akt: I C 748/16 upr

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Rejonowy w Gorlicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Magdalena Penar
Protokolant:	st. prot. sądowy Piotr Kamiński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 lutego 2017 r. w G.

sprawy z powództwa K. D.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda K. D. kwotę 2 687,02 zł (dwa tysiące sześćset osiemdziesiąt siedem złotych dwa grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 listopada 2016 r. do dnia zapłaty,

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie,

III. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda K. D. kwotę 1 317,00 zł (tysiąc trzysta siedemnaście złotych zero groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSR Magdalena Penar

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

(...)

Sygn. akt I C 748/16 upr

UZASADNIENIE

Powód K. D. w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. domagał się zapłaty kwoty 2 687,02 zł. wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 7 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty.

Uzasadniając swoje żądanie wskazał, że w dniu 5 października 2007 r. zawarł umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...)nr polisy (...). Podał, iż zawarta przez strony umowa została rozwiązana w dniu 11 lutego 2016 r., a pozwany dokonał wypłaty na jego rachunek bankowy części kwoty z rachunku

prowadzonego dla zawartej umowy, bowiem wartość rachunku na dzień całkowitej wypłaty z umowy głównej wynosiła 26 710,65 zł., z czego otrzymał kwotę 24 023,63 zł. Twierdził w związku z tym, że pozwany zatrzymał bezpodstawnie kwotę dochodzoną pozwem. Zarzucił, iż stosowane przez pozwanego wzorce umowne, a odnoszące się do tzw. opłat za wykup, które są de facto opłatami likwidacyjnymi, stanowią klauzule niedozwolone, bowiem wykazują daleko idącą sprzeczność z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa tj. art. 385 § 1 k.c. w zw. z art. 385⁽³⁾ pkt. 12, 16 i 17 k.c. Podniósł, iż klauzula zawierająca tego rodzaju opłaty likwidacyjne została wpisana do rejestru klauzul niedozwolonych prowadzonych przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod pozycją 3834.

W dniu 27 października 2016 r. Sąd Rejonowy w Gorlicach do sygn. (...) wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, w którym w całości uwzględnił żądanie pozwu.

Pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniósł o oddalenie powództwa.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, że w dniu zawarcia umowy powód otrzymał OWU i nie zgłaszał wątpliwości co do ich treści. Twierdził, iż analiza OWU prowadzi do wniosku, że zapisy dotyczące zasad rezygnacji z ubezpieczenia zostały napisane więcej niż prostym językiem, dla całkowitego ułatwienia klientowi ich zrozumienia i dodatkowo kwestie kosztów wykupu i pobrania opłaty umieszczono w OWU w formie załącznika – w postaci tabelarycznej, gdzie znalazła się czytelna informacja o kwotach wykupu z podziałem na lata i wskazanie % wartości polisy utworzonej ze składki regularnej należnej w pierwszych latach polisy. Twierdził w związku z tym, iż powyższy wzorzec umowy wiąże powoda zgodnie z art. 384 § k.c. Zarzucił, iż wartość świadczenia wykupu nie ma na celu penalizacji wcześniejszego rozwiązania umowy przez konsumenta, czy też uzyskania wygórowanej kompensaty tytułem rozwiązania umowy, bowiem uwzględnia ona ponoszone przez przedsiębiorcę koszty związane z zawarciem umowy i prowadzeniem działalności gospodarczej, a tym samym jest on uprawniony do ustalania w sposób przyjęty w OWU wartości wykupu przy rozwiązaniu umów ubezpieczenia i wypłacaniu wartości wykupu tych umów, która nie jest rażąco wygórowana. W ocenie pozwanego nie można zatem przyjąć, by postanowienia te kształtowały prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały jego interesy. Twierdził również, że zgodnie z OWU wykup polisy polega na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu, stanowiącej iloczyn liczby jednostek uczestnictwa znajdujących się na rynku nabytych za składkę regularną i składki dodatkowe i ceny sprzedaży jednostek uczestnictwa, pomniejszona o opłatę za wypłatę wartości polisy oraz opłatę za wykup wartości dodatkowej, przy czym wysokość powyższych opłat określona została w tabeli opłat i limitów. Zarzucił w związku z tym, że wartość wykupu stanowi główne świadczenie pozwanego w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a ponieważ postanowienia dotyczące wypłaty tej wartości zostały sformułowane jednoznacznie, to nie mogą być uznane za niedozwolone postanowienia umowne.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5 października 2007 r. K. D. zawarł z (...) S.A. z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym O.nr polisy (...). Początek ubezpieczenia ustalony został na dzień 5 października 2007 r. Składka w wysokości 5 000 zł. płatna była co 12 miesięcy. O możliwości zawarcia umowy powód dowiedział się od agenta ubezpieczeniowego, który był u niego w domu, przedstawiając korzyści płynące z tego faktu na przyszłość.

/dowód: polisa ubezpieczeniowa k.6, zeznania powoda K. D. protokół z 23 lutego 2017 r. 00:04:12-00:23:08 /

W dniu 22 października 2007 r. K. D. potwierdził, że otrzymał pakiet ubezpieczeniowy zawierający między innymi polisę ubezpieczeniową, jak też, że w dniu podpisania wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia otrzymał OWU obowiązujące w tym dniu, które były podstawą do zawarcia umowy.

/dowód: potwierdzenie doręczenia pakietu ubezpieczeniowego k.46, częściowo zeznania powoda K. D. protokół z 23 lutego 2017 r. 00:04:12-00:23:08 /

Zgodnie z OWU przedmiotem ubezpieczenia było życie i zdrowie ubezpieczonego. Zakres ubezpieczenia obejmował śmierć ubezpieczonego w okresie udzielania ochrony ubezpieczeniowej. Odpowiedzialność ubezpieczyciela polegała na wypłacie uposażonemu świadczenia równego wyższej z wartości: sumy ubezpieczenia lub wartości polisy. Ponadto ubezpieczyciel zobowiązał się do wypłaty wartości dodatkowej, o ile istniała (art. III OWU). Umowa zawierana była na czas nieoznaczony (art. IV OWU). Wykup polisy polegał na wypłacie ubezpieczającemu wartości wykupu. Przed upływem 3 lat od początku okresu ubezpieczenia polisa miała wartość wykupu równą wartości dodatkowej, jeżeli ona istnieje, pomniejszoną o opłatę za całkowitą wypłatę wartości dodatkowej. Po upływie 3 lat od dnia rozpoczęcia ochrony ubezpieczeniowej, pod warunkiem opłacenia wszystkich składek regularnych wymaganych w tym okresie, polisa miała wartość wykupu równą sumie: wartości polisy, pomniejszoną o opłatę za wykup wartości polisy, i wartości dodatkowej, pomniejszoną o opłatę za całkowitą wypłatę wartości dodatkowej, przy czym wysokości powyższych opłat określone zostały w tabeli opłat i limitów (art. IX OWU). Zgodnie z pkt. 5 tabeli opłata za wykup polisy stanowiła:

- a. w 1 roku polisy – 100 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- b. w 2 roku polisy – 100 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- c. w 3 roku polisy – 100 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- d. w 4 roku polisy – 80 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- e. w 5 roku polisy – 65 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- f. w 6 roku polisy – 55 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- g. w 7 roku polisy – 45 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- h. w 8 roku polisy – 35 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- i. w 9 roku polisy – 25 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- j. w 10 roku polisy – 15 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej,
- k. w 11 roku polisy i następnych – 0 % wartości polisy utworzonej ze składki początkowej.

/dowód: OWU wraz z tabelą k.10-21/

Łącząca strony umowa została rozwiązana w dniu 11 lutego 2016 r. (...) S.A. z siedzibą w W. ustalił wartość wykupu na 26 710,65 zł., z czego przelał na rachunek bankowy powoda kwotę 24 023,63 zł., ustalając na 2 687,02 zł. opłatę za wykup.

/dowód: pismo z 24 lutego 2016 r. k.7, zeznania powoda K. D. protokół z 23 lutego 2017 r. 00:04:12-00:23:08/

W związku z tym w piśmie z dnia 23 maja 2016 r. K. D. wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 2 687,02 zł. w terminie 7 dni od daty doręczenia pisma, wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia rozwiązania umowy.

/dowód: pismo z 23 maja 2016 r. k.8,9/

Powyższy stan faktyczny wynika z powołanych dokumentów oraz zeznań powoda K. D..

Za wiarygodne zostały uznane dokumenty przedłożone do akt przez strony, bowiem nie budziły one wątpliwości co do ich treści i autentyczności.

Podzielić także należało korespondujące z nimi zeznania powoda wyjątkiem tego ich fragmentu, gdy zaprzeczył, by otrzymał OWU. Przeczy im bowiem dokument: potwierdzenie doręczenia pakietu ubezpieczeniowego polisy nr (...) z dnia 5 października 2007 r., na którym powód własnoręcznie potwierdził fakt otrzymania między innymi OWU.

Sąd zważył, co następuje:

Na wstępie należy wskazać, iż w niniejszej sprawie nie było sporu co do faktów, lecz problem stanowiła prawna ocena charakteru umowy wiążącej strony oraz możliwości zatrzymania przez pozwanego części środków wpłaconych przez powoda w ramach umowy, wobec jej rozwiązania w dziesiątym roku polisowym.

W toku postępowania K. D. zasadności swego roszczenia upatrywał w abuzywności postanowień umowy łączącej go ze stroną pozwaną w zakresie wartości opłaty za wykup.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§2).

W ocenie Sądu zastosowane przez pozwanego OWU z całą pewnością stanowią wzorzec umowny. Pod pojęciem wzorca umownego (ogólnych warunków umów, formularzy umów, regulaminów, taryf, instrukcji), w świetle treści przepisu art. 384 k.c., rozumie się przygotowane z góry przez proponenta, przed zawarciem umowy, postanowienia kształtujące treść stosunku prawnego wiążącego strony, a ten warunek został spełniony przez analizowany zapis polisy. W konsekwencji przyjąć należało, że zgodnie z art. 384 § 1 k.c. ustalony przez pozwanego wzorzec umowny wiąże drugą stronę (powoda), wobec jego doręczenia przed zawarciem umowy, z wyłączeniem tych klauzul umownych, które Sąd uznał za niedozwolone.

W świetle powyższego dokonać należało analizy co do zgodności klauzuli zawartej w art. IX pkt. 3 OWU (...)06.2007 w związku z pkt. 5 Tabeli opłat i limitów, stanowiącej integralną część OWU, pod kątem jej zgodności z treścią przepisu art. 385¹ § 1 k.c.

Uznać należy, iż klauzula przewidująca opłatę likwidacyjną w wysokości 15 % zgromadzonych środków w razie rezygnacji z ubezpieczenia w dziesiątym roku ochrony ma charakter klauzuli niedozwolonej. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 r., sygn. I CSK 149/13 ocenił, że postanowienie ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, ubezpieczyciel pobiera opłatę likwidacyjną powodującą utratę wszystkich lub znacznej części zgromadzonych na rachunku ubezpieczającego środków finansowych, rażąco narusza interesy konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienie umowne w świetle art. 385¹ zd. 1 k.c.(Biul.SN 2014/2/14, Legalis nr 753681). Zacytowana teza odpowiada stanowi faktycznemu niniejszej sprawy.

Zdaniem Sądu klauzula umowna nakazująca zapłatę „opłaty likwidacyjnej” w sytuacji, gdy pozwany mógł obracać środkami wpłaconymi przez powoda, osiągając w ten sposób zysk, nadmiernie obciąża powoda (konsumenta), a tym samym rażąco narusza jego interesy. Przyjmuje się, że postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta, jeżeli poważnie, znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. W ocenie Sądu ustalenie „opłaty likwidacyjnej” na poziomie ostatecznie 15% zgromadzonych środków, nakazuje oceniać w kategoriach bezzasadnej sankcji za utratę przez pozwanego możliwości dysponowania środkami finansowymi powoda. Jednocześnie stwierdzić należy, że przerzucenie tak wysokich kosztów obsługi umowy ubezpieczenia na powoda, przy jednoczesnym uzyskiwaniu dochodu przez pozwanego z obrotu środkami wpłaconymi przez powoda ewidentnie kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Nie można również tracić z pola widzenia, że pozwany z jednej strony uzyskiwał dochód obracając środkami powoda, a z drugiej strony wszelkie koszty z tym związane pokrywał ze składek uiszczonych przez powoda, co bezpośrednio wynika z pkt. 4 Tabeli opłat i limitów. Mówiąc zatem wprost, o ile pozwany nie widzi przeszkód w obracaniu środkami powoda, uzyskując możliwości osiągnięcia zysku, o tyle widzi przeszkody w ponoszeniu kosztów wynikających z rozwiązania umowy, a konkretnie z utraty możliwości obracania tymi środkami. Takie postanowienie umowne ewidentnie kształtuje obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Nieuzasadnione i nieprzekonujące są twierdzenia pozwanego dążące do wykazania, że utrata środków wynika z kosztów jakie ponosi ubezpieczyciel oraz charakteru umowy ubezpieczenia. Należy bowiem wskazać, iż wysokość prowizji ustala zakład ubezpieczeń i ubezpieczony nie ma żadnego wpływu na ten element kosztów ubezpieczyciela. Ponadto w działalności zakładu ubezpieczeń wpisane jest ryzyko wypłaty sumy ubezpieczenia w razie ziszczenia się zdarzenia objętego umową. Nie powinni ponosić konsekwencji powyższego inni klienci zakładu. Przede wszystkim jednak pozwany w toku niniejszego procesu, prócz twierdzeń o poniesionych kosztach, w żaden sposób tychże kosztów nie wykazał, co więcej nawet konkretnie nie podał jakie miałyby to być koszty. Tym bardziej zatem powód przy podpisywaniu umowy nie znał ewentualnych kosztów, a nawet sposobu ich wyliczenia.

Brak było podstaw do podzielenia twierdzeń pozwanego, iż wypłata świadczenia wykupu stanowi świadczenie główne stron, o którym mowa w art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. W tym względzie należy odróżnić świadczenie główne spełniane w związku z trwaniem umowy, od świadczenia spełnianego wskutek tego, że umowa ustała. W każdym razie mając na uwadze charakter umowy łączącej strony, tj. tzw. polisolokaty, należy zauważyć, że świadczenia główne stron zostały określone w OWU. Z artykułu III znajdującego się w OWU wynika, iż przedmiotem ubezpieczenia jest życie i zdrowie ubezpieczonego, zakres ubezpieczenia obejmuje śmierć ubezpieczonego w okresie ubezpieczenia. Z kolei w artykule IV wskazano, iż umowę zawiera się na czas nieokreślony. Z tych zapisów nie wynika, aby świadczeniem głównym pozwanego miało być uiszczanie wartości wykupu całkowitego.

Nie można także zaakceptować poglądu pozwanego, że wysokość wartości wykupu nie stanowi opłaty likwidacyjnej. Opłata z tytułu wykupu całkowitego, pomimo odmiennej nazwy, jest w istocie ukrytą opłatą likwidacyjną mającą na celu zdjęcie z ubezpieczyciela ryzyka finansowego związanego z uruchomieniem programu inwestycyjnego.

Zauważyć należy również, że art. 385³ pkt. 17 k.c. stanowi, iż w razie wątpliwości uważa się, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które w szczególności nakładają na konsumenta, który nie wykonał zobowiązania lub odstąpił od umowy, obowiązek zapłaty rażąco wygórowanej kary umownej lub odstępnego. Zdaniem Sądu opłata likwidacyjna, o której mowa w tabeli umieszczonej w załączniku do OWU ma taki właśnie charakter i tym samym nie może być uznana za świadczenie główne.

W tym stanie rzeczy, uznając postanowienie z artykułu IX pkt. 3 OWU (...)06.2007 w związku z pkt. 5 Tabeli opłat i limitów za niewiążące w świetle treści przepisu art. 385¹ § 1 k.c., należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 687,02 zł., stanowiącą opłatę za wykup z tytułu polisy.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w nowym brzmieniu, przyjmując za datę początkową, dzień w którym strona pozwana odebrała nakaz zapłaty w sprawie do sygn. akt I Nc 650/16, tj. 2 listopada 2016 r. Była to bowiem data pewna, kiedy pozwany dowiedział się o roszczeniu powoda, gdyż powód nie przedłożył dowodu doręczenia przesyłki zawierającej wezwanie do zapłaty, co uzasadniałoby orzeczenie od odsetkach zgodnie z żądaniem pozwu, tj. od 7 czerwca 2016 r. Z uwagi na powyższe żądanie co do odsetek przed datą 2 listopada 2016 r. zostało oddalone, o czym orzeczono w pkt. II wyroku.

Powództwo zostało niemalże w całości uwzględnione. Strony działały przez zawodowych pełnomocników ustanowionych z wyboru. Powód uiścił opłatę od pozwu 100 zł. Na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c. Sąd orzekł o kosztach procesu, tj. zasądził na rzecz powoda od pozwanego kwotę 1 317 zł., w tym kwotę 1 200 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (w zw. z § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych– Dz.U. z 2015 r. poz. 1804 – w jego brzmieniu do dnia 27.10.2016r.,
z uwagi na datę wszczęcia procesu).

SSR Magdalena Penar

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. K.(...)

G.,(...)